C/2024/6834

29.11.2024.

PADOMES IETEIKUMS

(2024. gada 21. oktobris)

par Zviedrijas ekonomikas, budžeta, nodarbinātības un strukturālo politiku

(C/2024/6834)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 ([1]), un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ([2]), un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 ([3]), ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms ("mehānisms"), stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada prioritātēm mehānisms palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgas reformas un investīcijas, jo īpaši reformas un investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju Savienībā un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/435 ([4]) ("*REPowerEU* regula") mērķis ir ātri izbeigt Savienības atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot Savienības energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Zviedrija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada", lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija

([1]) OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī funkcionējošs vienotais tirgus, kas ir ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes attiecībā uz reformām un investīcijām, lai risinātu pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu Savienības un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. Komisija 2024. gada 14. februārī nāca klajā ar paziņojumu "2024. gada ziņojums par vienoto tirgu un konkurētspēju". Minētajā paziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas ir Eiropas vienotā tirgus priekšrocības un izaicinājumi, un tajā ir analizētas gada norises saskaņā ar deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.

(4) Komisija 2023. gada 21. novembrī pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā izvirzītās prioritātes, kas attiecas uz konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Zviedriju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana. Padome pieņēma Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku ([5]) ("2024. gada ieteikums par eurozonu") 2024. gada 12. aprīlī un Vienoto nodarbinātības ziņojumu 2024. gada 11. martā.

(5) Savienības jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Regulu (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību, grozīto Padomes Regulu (EK) Nr. 1467/97 ([6]) par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Padomes Direktīvu 2011/85/ES ([7]) par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām. Jaunā ekonomikas pārvaldības satvara mērķis ir veicināt stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi un noturību, izmantojot reformas un investīcijas, un novērst pārmērīgu valdības budžeta deficītu. Jaunais ekonomikas pārvaldības satvars arī veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu apvienojumā ar efektīvāku un konsekventāku izpildi. Katrai dalībvalstij ir jāiesniedz Padomei un Komisijai savs valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot četrus vai piecus gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais sasaukuma laiks. Neto izdevumu ([8]) virzībai valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos ir jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tam jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no iekšzemes kopprodukta (IKP), un ka vispārējās valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt līdz trim gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānus, Komisija 2024. gada 21. jūnijā publicēja norādījumus par informāciju, kas dalībvalstīm jāsniedz savos valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālos plānos un gada progresa ziņojumos. Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. un 36. pantu Komisija dalībvalstīm attiecīgā gadījumā nosūtīja atsauces trajektorijas un tehnisko informāciju. Dalībvalstīm savi valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni ir jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu dalībvalstis var apspriest savus vidēja termiņa plānu projektus ar savu valsts parlamentu, lūgt neatkarīgām fiskālajām iestādēm sniegt atzinumu, kā arī apspriesties ar sociālajiem partneriem un citām valsts ieinteresētajām personām.

([5]) Padomes Ieteikums (2024. gada 12. aprīlis) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Padomes Regula (EK) Nr. 1467/97 (1997. gada 7. jūlijs) par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Padomes Direktīva 2011/85/ES (2011. gada 8. novembris) par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L 306, 23.11.2011., 41. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Neto izdevumi, kā definēts Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktā: "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot i) procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

(6) 2024. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz efektīvi novērst visas problēmas, kas konstatētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas ir pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Zviedrija savu nacionālo atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 28. maijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2022. gada 4. maijā pieņēma Īstenošanas lēmumu par Zviedrijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu ([9]) un 2023. gada 9. novembrī grozīja šo lēmumu, ievērojot Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu ([10]). Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Zviedrija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(8) 2024. gada 26. aprīlī Zviedrija iesniedza savu 2024. gada valsts reformu programmu un savu 2024. gada konverģences programmu, ievērojot Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 ([11]) 8. panta 1. punktu. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2024. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Zviedrijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(9) 2024. gada 19. jūnijā Komisija publicēja 2024. gada ziņojumu par Zviedriju. Tajā tika izvērtēts, kā Zviedrija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Zviedrija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz minēto analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Zviedrijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(10) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Zviedriju. Komisijas dienesti minētās regulas piemērošanas nolūkiem sagatavoja novērtējumu par Zviedrijas makroekonomisko neaizsargātību, un tā galvenie konstatējumi tika publicēti 2024. gada martā. Komisija 2024. gada 19. jūnijā secināja, ka Zviedrijā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Proti, Zviedrija saskaras ar neaizsargātību, kura saistīta ar Zviedrijas nekustamā īpašuma tirgu un lielu privātā sektora parādu un kura vēl aizvien ir aktuāla, neraugoties uz dažiem nesen izdarītajiem labojumiem, un politikas rīcība minētās neaizsargātības novēršanai ir bijusi ierobežota. Pēc tam, kad vairākus gadus ilgi nekustamā īpašuma cenas bija būtiski pieaugušas, 2022. un 2023. gadā tās saruka. Privātā sektora parāda līmenis attiecībā pret IKP samazinājās, kam par iemeslu ir liels nominālā IKP pieaugums augstās inflācijas dēļ, vienlaikus parāda līmenis nominālā izteiksmē joprojām paaugstinājās. Straujais procentu likmju kāpums ir negatīvi ietekmējis mājsaimniecību un nekustamā īpašuma jomas uzņēmumu parāda apkalpošanu, samazinājis pieprasījumu un ietekmējis nekustamā īpašuma cenas. Tas, ka dominē mainīgās procentu likmes un ļoti ilga termiņa hipotekārie kredīti, ir radījis spiedienu uz mājsaimniecību bilancēm, samazinot atmaksāšanas spēju, izraisot patēriņa kritumu un veicinot recesiju 2023. gadā. Vienlaikus strauji samazinājās jaunu mājokļu būvniecība. Neraugoties uz pēdējā laikā konstatēto cenu kritumu, mājokļu cenas joprojām ir pārāk augstu novērtētas, šķiet, ka komerciāla nekustamā īpašuma cenu korekcija vēl nav notikusi pilnā apmērā, un pastāv parāda apkalpošanas riski, ja procentu likmes saglabāsies augstas un īpašumu novērtējumi samazināsies. Finanšu nozare ir ļoti atkarīga no nekustamā īpašuma sektora, taču šīs nozares stiprajiem rādītājiem būtu jākalpo par aizsargvalni pret nekustamā īpašuma problēmu izplatīšanos plašākajā ekonomikā. Politikas progress ir bijis ierobežots, un, ja nebūs stingrākas rīcības, konstatētā neaizsargātība saglabāsies un varētu izraisīt situāciju, kad atkal pieaug ar aizņēmumiem finansētas mājokļu iegādes apmērs un mājokļu cenu pārvērtēšana. Pasākumi, ar kuriem palielina mājokļu piedāvājumu, varētu lielā mērā novērst šīs problēmas. Turklāt nodokļu sistēma vēl aizvien sekmē ar aizņēmumiem finansētu mājokļu iegādi, kam par iemeslu ir hipotekārā kredīta procentu maksājumu ievērojamā atskaitīšana no nodokļa bāzes, kā arī sekmē mājokļu iegādi īpašumā. Īres tirgus nav reformēts.

([9]) ST 7772/22 INIT un ST 7772/22 ADD 1.

([10]) Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 9. novembris), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2022. gada 4. maijs) par Zviedrijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 14474/23 INIT un ST 14474/23 ADD 1).

([11]) Padomes Regula (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu (OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

(11) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem Zviedrijas vispārējās valdības bilance no pārpalikuma 1,2 % apmērā no IKP 2022. gadā samazinājās līdz 0,6 % deficītam 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 33,2 % no IKP 2022. gada beigās saruka līdz 31,2 % 2023. gada beigās.

(12) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica ([12]) Zviedrijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai ([13]), ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Zviedrijai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Padome arī ieteica Zviedrijai palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja ([14]) 2023. gadā bija visumā neitrāla, proti, 0 % no IKP. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija kopumā neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,1 % no IKP un atbilda Padomes 2022. gada 12. jūlija ieteikumam. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu kopumā neitrālā ietekme bija saistīta ar samazinājumu par 0,3 procentpunktiem to (uz konkrētiem mērķiem vērsto un nevērsto) ārkārtas atbalsta pasākumu izmaksās mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas veiktas, reaģējot uz enerģijas cenu pieaugumu, ko daļēji kompensēja virkne mazāku pasākumu, tostarp enerģijas nodokļa samazināšana degvielai. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 4,9 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu ir vērojams pieaugums par 0,2 procentpunktiem. Zviedrija finansēja publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veikšanai un enerģētiskās drošības veicināšanai, piemēram, shēmās *Industry Leap* un *Climate Leap*, ar kurām tiek nodrošināts finansējums klimata jomas projektiem un mazemisiju tehnoloģijai rūpniecībā, kā arī platjoslas pakalpojumu izvēršanai. Zviedrija vēl nav iesniegusi maksājuma pieprasījumu saskaņā ar mehānismu.

(13) 2024. gada konverģences programmas budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 0,7 % un 2025. gadā par 2,5 %, savukārt SPCI inflācija (patēriņa cenu inflācija, neņemot vērā procentu izmaksas) 2024. gadā plānota 2,1 % apmērā un 2025. gadā 1,7 % apmērā. Gaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts pašreizējās politikas apstākļos palielināsies līdz 1,2 % no IKP 2024. gadā un saruks līdz 0,3 % no IKP 2025. gadā, turklāt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās būs palielinājusies līdz 32,0 % un pēc tam līdz 2025. gada beigām tā būs samazinājusies līdz 31,4 %. Prognozēts, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības bilance 2026. gadā sasniegs pārpalikumu 0,7 % apmērā no IKP, savukārt 2027. gadā – 1,7 % apmērā. Līdz ar to tiek plānots, ka vispārējās valdības bilance visā programmas aptvertajā laikā saglabāsies zem Līgumā noteiktās deficīta atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP pēc 2025. gada, paredzams, samazināsies līdz 30,0 % 2026. gadā un 28,0 % 2027. gadā.

(14) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 0,2 % un 2025. gadā par 2,1 %, un inflācija, ko mēra, izmantojot saskaņoto patēriņa cenu indeksu (SPCI), 2024. gadā plānota 2,0 % apmērā un 2025. gadā 1,8 % apmērā.

(15) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 1,4 % no IKP, kas cita starpā atspoguļo nodokļu ieņēmumu vājāku pieaugumu un lielākus izdevumus, jo īpaši par indeksētām pensijām reģionālajā un pašvaldību apakšsektorā, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās pieaugs līdz 32 %. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja 2024. gadā būs ekspansīva – tā palielināsies par 0,6 % no IKP.

(16) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,1 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,1 % no IKP 2023. gadā). No mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Zviedrijas vispārējās valdības bilanci vai parādu.

([12]) Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Zviedrijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Zviedrijas 2022. gada konverģences programmu (OV C 334, 1.9.2022., 221. lpp.).

([13]) Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi, vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugums, ko izmanto fiskālās nostājas mērīšanai, Zviedrijā 2023. gadā nominālā izteiksmē ir bijis 7,7 %, ņemot vērā desmit gadu vidējo reālo potenciālo izaugsmes tempu un 2023. gada IKP deflatoru.

([14]) Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no Savienības budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no mehānisma un citiem Savienības fondiem. Negatīva rādītāja zīme norāda uz ekspansīvu fiskālo politiku, savukārt pozitīva rādītāja zīme norāda uz ierobežojošu fiskālo politiku.

(17) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica ([15]) Zviedrijai 2024. gadā saglabāt stabilu fiskālo stāvokli. Dalībvalstis tika aicinātas sava 2023. gada budžeta izpildes gaitā un 2024. gada budžeta plāna projektu sagatavošanas gaitā ņemt vērā, ka Komisija, pamatojoties uz 2023. gada budžeta izpildes rezultātu datiem, ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Zviedrijas strukturālā bilance 2024. gadā tiek prognozēta 0,0 % apmērā no IKP (salīdzinot ar 0,1 % 2023. gadā), tādējādi pārsniedzot valsts vidēja termiņa budžeta mērķi, kas ir strukturālā bilance - 1 % no IKP. Tas atbilst Padomes ieteikumam.

(18) Turklāt Padome ieteica Zviedrijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus. Padome arī ieteica, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Zviedrijai ir jānodrošina, ka šādi atbalsta pasākumi ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumu aplēstās neto budžeta izmaksas ([16]) ir mazākas par 0,1 % no IKP 2023. gadā, un tiek prognozēts, ka 2024. gadā tās būs mazākas par 0,1 %, savukārt 2025. gadā – 0 %. Ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumi ir izbeigti 2023. un 2024. gadā. Tas atbilst Padomes ieteikumam.

(19) Padome turklāt Zviedrijai ieteica arī saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt mehānisma dotāciju un citu Savienības fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas palielināsies no 4,9 % no IKP 2023. gadā līdz 5,1 % no IKP 2024. gadā. Tas atbilst Padomes ieteikumam. Savukārt publiskie izdevumi, kas tiek finansēti no ieņēmumiem no Savienības fondiem, tai skaitā no mehānisma dotācijām, sagaidāms, 2024. gadā saglabāsies stabili, proti, 0,2 % apmērā no IKP.

(20) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņemot, ka politika nemainīsies, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 0,9 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP sasniegs 31,3 % – to veicinās gaidāmā ekonomikas atlabšana.

(21) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka minētās reformas un investīcijas palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Šajā īsajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Zviedrijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu atveseļošanas un noturības plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Zviedrijai ir svarīgi būtiski paātrināt reformu un investīciju īstenošanu. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(22) Gatavojot kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatu, Zviedrijai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/1060 ([17]) 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata katra programma, ko atbalsta no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālā fonda Plus ("ESF+"), Kohēzijas fonda un Taisnīgas pārkārtošanās fonda ("TPF"), cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus, kā arī nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz minētā pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā Savienības finansējuma galīgā piešķiršana. Zviedrijai ir progress kohēzijas politikas programmu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, taču problēmjautājumi ir saglabājušies un starp galvaspilsētas reģionu un pārējo valsts teritoriju joprojām pastāv atšķirības. Ir svarīgi paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu, un programmās iekļautās prioritātes vēl aizvien ir aktuālas. Ir ļoti svarīgi arī turpmāk atbalstīt inovāciju, kas veicina vēl lielāku sabiedrības zaļināšanu ar mērķi panākt klimatneitrālu ekonomiku, vienlaikus turpinot novērst sociālekonomiskās atšķirības starp reģioniem, kā arī atšķirības starp pilsētām un ārpuspilsētu apvidiem. Turklāt vēl aizvien ir svarīgi veicināt prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātām iedzīvotāju grupām, jo īpaši migrantu izcelsmes personām. Lai palielinātu investīcijas tehnoloģijās, ar kurām tiek atbalstīta zaļā pārkārtošanās, Zviedrija varētu arī izmantot Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu, kas izveidota ar

([15]) Padomes Ieteikums (2023. gada 14. jūlijs) par Zviedrijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Zviedrijas 2023. gada konverģences programmu (OV C 312, 1.9.2023., 252. lpp.).

([16]) Tās atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

([17]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/795 ([18]). Tīru un resursefektīvu tehnoloģiju izstrāde un ražošana, tostarp vērtības ķēžu stiprināšana un darbaspēka un prasmju trūkuma novēršana, ir svarīga Zviedrijas reģionu un šajos reģionos strādājošo mazo un vidējo uzņēmumu ilgtermiņa ilgtspējai un konkurētspējai.

(23) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citos Savienības fondos, Zviedrija saskaras ar vairākiem papildu problēmjautājumiem, kas saistīti ar šādiem aspektiem: a) skolēnu izglītības rezultātu pasliktināšanās, jo īpaši to skolēnu vidū, kuriem ir nelabvēlīga sociālekonomiskā izcelsme un migrantu izcelsme; b) prasmju nepietiekamība, kas visvairāk skar cilvēkus ar nelabvēlīgu sociālekonomisko izcelsmi un migrantu izcelsmi; un c) siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšana.

(24) Pamatojoties uz rezultātiem, kas 2022. gadā ir gūti Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā (*PISA*), ir konstatējams, ka Zviedrijas skolēnu pamatprasmes kopš 2018. gada ir pasliktinājušās. Lielākais pasliktinājums ir konstatējams matemātikā, kur to skolēnu īpatsvars, kuru sniegums ir zems, bija krietni augstāks par Savienības mērķrādītāju. Zemā snieguma rādītājs ir vēl vairāk palielinājies to skolēnu gadījumā, kuriem ir nelabvēlīga sociālekonomiskā izcelsme, un atšķirība starp Zviedrijā dzimušiem skolēniem un skolēniem, kuriem ir migrantu izcelsme, ir ļoti liela. Turklāt pastāv risks, ka pastāvīgais kvalificētu skolotāju trūkums negatīvi ietekmēs izglītības sistēmas kvalitāti un skolēnu sniegumu.

(25) 15 % no visiem skolēniem, kuri 2022. gadā pabeidza pamatskolu, bija pārāk sliktas vai nepilnīgas atzīmes, tādējādi liedzot viņiem kvalificēties vidusskolai. Tas it īpaši skar skolēnus ar nelabvēlīgu sociālekonomisko izcelsmi un migrantu izcelsmi. Šādi skolēni ir arī nepietiekami pārstāvēti privātskolās, kuru skolēniem kopumā ir labākas iespējas kvalificēties turpmākām studijām. Tā kā vairumā darbvietu Zviedrijā ir vajadzīga vidējā izglītība vai augstāka kvalifikācija, no tā izrietošās iegūtā izglītības līmeņa atšķirības palielina arī risku, ka netiks atrasts darbs, kam ir negatīva ietekme uz integrāciju.

(26) Starp dažādām skolēnu grupām pastāv lielas atšķirības attiecībā uz prasmju pakāpi un iegūto izglītības līmeni. Šīs atšķirības ir izteiktākas attiecībā uz jauniešiem, kuri ir dzimuši ārpus Savienības un kuru gadījumā – salīdzinājumā ar Zviedrijā dzimušajiem jauniešiem – ir mazāk ticams, ka viņi pabeigs vidusskolu un mācīsies, strādās vai apgūs arodu. Tas mazina ārpus ES dzimušo jauniešu nodarbinātības iespējas un rada risku Zviedrijas spējai vēl vairāk uzlabot savu ilgtspējīgo konkurētspēju. Turklāt minētās prasmju atšķirības vēl vairāk palielina darbaspēka trūkumu, kas ir īpaši skaidri konstatējams rūpniecības un pakalpojumu nozarē, un tās ir liels izaicinājums valsts galējo ziemeļu reģionu attīstībai un rūpniecības zaļās pārkārtošanās procesam.

(27) Īstenojot pašreizējo politiku, ir maz ticams, ka Zviedrija sasniegs savus 2030. gada mērķrādītājus saskaņā ar Savienības politiku siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanai ("emisiju mērķrādītāji 2030. gadam"). Siltumnīcefekta gāzu emisijas jomā joprojām trūkst atjauninātu visaptverošu scenāriju, kuros ir atspoguļotas 2023. un 2024. gadā veiktās politikas izmaiņas, jo patlaban pieejamais valdības klimatrīcības plāns ir vērsts uz ilgāku laikposmu līdz 2045. gadam, un tajā nav ietverti kvantitatīvi scenāriji par emisiju trajektoriju laikposmā līdz 2030. gadam. Tomēr vairāki oficiālu un neatkarīgu struktūru izstrādāti pētījumi, šķiet, apstiprina to, ka Zviedrijas pašreizējā politika nozīmēs būtisku neatbilstību emisiju mērķrādītājiem 2030. gadam. Emisiju samazināšana autotransporta nozarē ir ļoti svarīga, lai Zviedrija varētu sasniegt savus emisiju mērķrādītājus 2030. gadam. Autotransports rada trīs ceturtdaļas no enerģijas pieprasījuma pēc naftas un naftas produktiem, un autotransports ir lielākais fosilo degvielu radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju avots Zviedrijā.

([18]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/795 (2024. gada 29. februāris), ar ko izveido Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu (*STEP*) un groza Direktīvu 2003/87/EK un Regulas (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 un (ES) 2021/241 (OV L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(28) Kaut arī Zviedrijā ir Savienībā visaugstākais atjaunīgo energoresursu enerģijas īpatsvars kopējā energopatēriņā, tomēr tai joprojām ir neizmantots atjaunīgo energoresursu potenciāls. Šo potenciālu varētu izmantot, lai īstenotu nozaru elektrifikāciju, kas patlaban notiek Zviedrijā, un lai īstenotu inovatīvo, zaļo rūpniecības attīstību un dekarbonizāciju Zviedrijas ziemeļos, kurai vajadzīga vēl lielāka elektroenerģijas ražošana. Joprojām ir vairāki šķēršļi valsts atjaunīgās enerģijas ražošanas jaudas palielināšanai. Tas varētu nozīmēt to, ka Zviedrija nesasniedz 2021.–2030. gada laikposmā plānoto vēja enerģijas jaudas palielinājumu par 13 GW un saules enerģijas jaudas pieaugumu par aptuveni 5 GW. Viens no šādiem šķēršļiem ir atļauju piešķiršanas procedūras gan atkrastes, gan sauszemes vēja enerģijas projektu gadījumā. Šos šķēršļus cita starpā rada neefektīvas atļauju piešķiršanas procedūras un veto tiesības, kas ir pašvaldībām un aizsardzības nozares iestādēm.

(29) Ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un tās secinājumus par nelīdzsvarotības pastāvēšanu, ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst neaizsargātību, kas saistīta ar lielu privātā sektora parādu un augsti novērtētu nekustamo īpašumu.

AR ŠO IESAKA Zviedrijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Samazināt riskus, kas saistīti ar mājsaimniecību lielo parādu un mājokļu tirgus nelīdzsvarotību, samazinot hipotekārā kredīta procentu maksājumu atskaitīšanu no nodokļa bāzes un palielinot regulāros īpašuma nodokļus, vienlaikus izstrādājot pienācīgus rīkus labākai politikas novērtēšanai un mērķu noteikšanai. Stimulēt investīcijas dzīvojamo ēku būvniecībā, lai mazinātu visakūtāko nepietiekamību, jo īpaši likvidējot strukturālos šķēršļus būvniecībai. Uzlabot mājokļu tirgus efektivitāti, tostarp, ieviešot reformas īres tirgū.

2. Ņemot vērā ilgstošo kavēšanos, ievērojami paātrināt atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam. Paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu. Saistībā ar minēto programmu vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas iniciatīvas piedāvātās iespējas uzlabot konkurētspēju.

3. Uzlabot izglītības rezultātus, tostarp to skolēnu gadījumā, kuriem ir nelabvēlīga sociālekonomiskā izcelsme un migrantu izcelsme, novēršot kvalificētu skolotāju pastāvīgo trūkumu, nodrošinot vienlīdzīgas piekļuves iespējas skolu sistēmā un vēl vairāk atbalstot skolēnu pāreju uz vidusskolu. Pilnveidot darbaspēka, it īpaši personu ar nelabvēlīgu sociālekonomisko izcelsmi un migrantu izcelsmi, prasmes, izmantojot mērķtiecīgus politikas pasākumus un resursus, lai uzlabotu viņu integrāciju darba tirgū.

4. Nodrošināt siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķrādītāju sasniegšanu, jo īpaši samazinot autotransporta radītās emisijas, un paātrināt un racionalizēt atļauju piešķiršanas procedūras atjaunīgo energoresursu, it īpaši atkrastes un sauszemes vēja enerģijas, izvēršanai.

Luksemburgā, 2024. gada 21. oktobrī

Padomes vārdā –

priekšsēdētājs

NAGY I.